

VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM ĐẠI HỘI ĐẠI BIỂU TOÀN QUỐC LẦN THỨ XIII CỦA ĐẢNG (2021) VÀO VIỆC ĐỔI MỚI NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY MÔN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Đào Thị Vinh

Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế

Email: daothivinh0209@gmail.com

Ngày nhận bài: 26/9/2023; ngày hoàn thành phản biện: 22/02/2024; ngày duyệt đăng: 10/6/2024

TÓM TẮT

Bài viết trình bày kết quả quá trình vận dụng quan điểm Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (2021) của Đảng Cộng sản Việt Nam về đổi mới căn bản nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục lý luận chính trị theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn vào giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học. Trong bài viết này, tác giả tập trung phân tích những yêu cầu cấp thiết hiện nay cần đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học, từ đó đề xuất một số giải pháp cụ thể nâng cao năng lực của người giảng viên nhằm đáp ứng được những yêu cầu về đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Đổi mới, nội dung, phương pháp, chủ nghĩa xã hội khoa học.

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chủ nghĩa xã hội khoa học là một trong ba bộ phận cấu thành Chủ nghĩa Mác – Lênin cùng với Triết học Mác – Lênin và Kinh tế chính trị Mác – Lênin. Nội dung trọng tâm của môn Chủ nghĩa xã hội khoa học là những kiến thức lý luận của chủ nghĩa Mác – Lênin về chủ nghĩa xã hội, con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội và những vấn đề chính trị như dân chủ, nhà nước, dân tộc, tôn giáo..v.v. Việc giảng dạy các môn lý luận chính trị nói chung và môn Chủ nghĩa xã hội khoa học nói riêng, có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Chính vì vậy, công tác giảng dạy các môn lý luận chính trị luôn được Đảng ta quan tâm và có những chỉ đạo kịp thời. Hiện nay trước sự thay đổi của bối cảnh thế giới, sự phát triển của đất nước và trước yêu cầu cần phải củng cố và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, việc đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn ngày càng trở nên cấp thiết.

II. NỘI DUNG

1. Yêu cầu của việc đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn chủ nghĩa xã hội khoa học

Thứ nhất, giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học được đánh giá là công việc quan trọng và luôn được Đảng quan tâm. Việc giảng dạy hiệu quả môn học này nhằm nâng cao nhận thức người học về con đường quá độ đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam và hình thành tư duy chính trị cho người học, giúp người học tin tưởng vào đường lối lãnh đạo của Đảng, tin tưởng vào công cuộc đổi mới kinh tế của đất nước, từ đó tạo thành một khối đại đoàn kết toàn dân tộc để thực hiện thắng lợi mục tiêu phát triển kinh tế đất nước như tinh thần Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng (2021) đã nêu ra: “*phấn đấu giữa thế kỷ XXI, nước ta trở thành nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa*” [2, tr.112]. Để thực hiện được mục tiêu đó, đòi hỏi sự đồng lòng chung sức của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân và để tạo ra sức mạnh đại đoàn kết của toàn dân tộc.

Thứ hai, bối cảnh thế giới đã có sự thay đổi, trong đó những vấn đề chính trị như dân chủ, nhà nước, mối quan hệ giữa các quốc gia - dân tộc đã có nhiều sự biến chuyển so với trước. Nếu như vào những năm 90 của thế kỷ XX, xu hướng của thế giới là hòa bình và hợp tác thì bước sang những năm 20 của thế kỷ XXI, thế giới bắt đầu chứng kiến những xung đột, mâu thuẫn lớn và cả những cuộc chiến tranh giữa các cường quốc, điều này dẫn tới cục diện địa kinh tế và cục diện địa chính trị trên thế giới có những biến đổi lớn. Ở trong nước, sự nghiệp Đổi mới đất nước đã trải qua hơn 36 năm “*thế và lực, sức mạnh tổng hợp quốc gia, uy tín quốc tế, niềm tin của nhân dân ngày càng được nâng cao*” [4, tr.2]. Những vấn đề chính trị trong nước như dân chủ, nhà nước, dân tộc, tôn giáo,... đã có những sự chuyển biến tích cực. Những chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước về những vấn đề chính trị đã có những bước hoàn thiện, điều này đặt ra yêu cầu nội dung môn Chủ nghĩa xã hội khoa học phải có sự cập nhật kịp thời, thậm chí là có khả năng dự báo tương lai.

Thứ ba, dưới sự lãnh đạo của Đảng nền kinh tế Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng, nhưng vẫn còn tiềm ẩn nhiều nguy cơ gây bất ổn. Tại Đại hội XIII, Đảng đã chỉ rõ bốn nguy cơ đe dọa đến chế độ, đó là “*các môi đe dọa độc lập, chủ quyền, lợi ích chiến lược của đất nước, nhất là trên Biển Đông; vấn đề an ninh phi truyền thống, biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, dịch bệnh, cạn kiệt nguồn tài nguyên, xu hướng già hóa dân số; tình trạng suy thoái, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ; sự chống, phá quyết liệt của các thế lực thù địch, các tổ chức phản động*” [3, tr.228]. Trong đó, các thế lực phản động đã triệt để lợi dụng mạng internet để phát tán tin tức xuyên tạc về con đường quá độ lên xây dựng chủ nghĩa xã hội, về vấn đề dân chủ, nhân quyền, tôn giáo... nhằm kích động, lôi kéo nhân dân tham gia vào các hoạt động chống lại chính quyền nhân dân, gây cản trở cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã

hội chủ nghĩa. Trong bối cảnh mới, để nâng cao hiệu quả của công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng và trang bị cho người học kỹ năng phân biệt những thông tin xuyên tạc của các thế lực thù địch, thì cần phải tiếp tục đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học.

Thứ tư, hiện nay giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học còn gặp nhiều khó khăn, như nội dung môn học nặng tính lý luận, khái quát và trừu tượng, dẫn tới khó khăn trong việc truyền thụ tri thức. Bên cạnh đó, lợi dụng sự phát triển công nghệ, các thế lực xấu dùng những chiêu trò dụ dỗ, mua chuộc, lôi kéo, kích động sinh viên tham gia các hoạt động vi phạm pháp luật, hủy hoại tương lai của bản thân, gia đình và gây nguy hại đối với cộng đồng. Tâm lý sinh viên xem những môn lý luận chính trị là những môn chung, không phải là môn chuyên ngành, nên thái độ học tập đôi khi còn hời hợt. Ngoài ra, người học ít có hứng thú với môn học, tính chủ động, tích cực trong học tập chưa cao, chưa có phương pháp học tập phù hợp, hiệu quả... Từ đó, người học nắm kiến thức môn học sơ sài, nhận thức về con đường quá độ đi lên chủ nghĩa xã hội một cách mơ hồ, kiến thức về xã hội, chính trị có nhiều hạn chế. Thứ tế đó, cũng đặt ra yêu cầu đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học.

2. Vận dụng quan điểm của Đại hội XIII vào giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học

Việc vận dụng quan điểm của Đại hội XIII về “*đổi mới căn bản nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục lý luận chính trị theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn*” [3, tr.235] vào giảng dạy Chủ nghĩa xã hội khoa học thể hiện trên những khía cạnh chủ yếu sau:

Thứ nhất, đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học theo hướng khoa học.

Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học (xuất bản năm 2021) đã trình bày đầy đủ, rõ ràng lý luận Mác - Lênin về chủ nghĩa xã hội, về vấn đề dân chủ, nhà nước, dân tộc, tôn giáo... Các chương trong Giáo trình và các tiểu mục được sắp xếp một cách logic, thuận lợi cho việc tiếp cận kiến thức môn học. Trong quá trình giảng dạy, để giúp sinh viên nắm kiến thức môn học đầy đủ và chính xác, giảng viên đã trình bày nội dung một cách có hệ thống, đồng thời lấy những ví dụ minh họa phù hợp và dễ hiểu, giúp người học lĩnh hội kiến thức dễ dàng hơn. Trong quá trình soạn bài và giảng dạy những nội dung mới, được giảng viên lấy từ những sách, giáo trình, nguồn tài liệu đáng tin cậy. Phương pháp giảng dạy được giảng viên sử dụng là những phương pháp đã được giáo dục thế giới chứng minh mang lại hiệu quả cho người học, kích thích niềm đam mê và chủ động học tập nơi người học. Để đảm bảo tính khoa học trong sử dụng phương pháp dạy học, trước khi sử dụng những phương pháp dạy học hiện đại vào giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học, giảng viên thường nghiên cứu trước lý

luận cũng như kiến thức về phương pháp đó để áp dụng vào thực tiễn chính xác, khoa học và hiệu quả nhất.

Thứ hai, đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học theo hướng sáng tạo.

Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học (2021) có nhiều điểm mới so với các Giáo trình trước đó. Cụ thể, trong từng chương của Giáo trình (2021), bên cạnh lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin về chủ nghĩa xã hội, còn có nội dung liên hệ với thực tiễn Việt Nam. Nội dung liên hệ Việt Nam có bố cục rõ ràng và phân tích sâu sắc; đồng thời, cập nhật những quan điểm, chính sách mới nhất của Đảng về vấn đề dân chủ xã hội chủ nghĩa và nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam...vv.. Nhờ vậy, giảng viên dễ dàng truyền đạt kiến thức và từ đó làm cho lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin gần gũi với thực tiễn hơn. Sáng tạo về phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội thực sự là thách thức lớn đối với giảng viên, đòi hỏi người dạy phải mất nhiều thời gian và công sức. Để đáp ứng được những đòi hỏi giảng dạy lý luận chính trị trong bối cảnh mới và đáp ứng được đổi mới phương pháp dạy theo hướng sáng tạo thì người dạy đã thường xuyên sử dụng những phương pháp dạy học hiện đại vào trong quá trình giảng dạy môn học này như phương pháp làm việc nhóm, phương pháp nêu vấn đề và giải quyết vấn đề, phương pháp tình huống. Cùng với việc mạnh dạn sử dụng những phương pháp dạy học hiện đại vào trong giảng dạy thì giảng viên còn thường xuyên lên những ý tưởng cho việc tổ chức học tập theo từng tiết và từng buổi học. Bên cạnh đó, để kích thích được sinh viên tham gia vào quá trình học tập giảng viên luôn tạo ra tâm lý thoải mái, cởi mở, động viên, khích lệ và gần gũi với người học. Giảng viên thường đánh giá trình độ và tâm lý của sinh viên để khéo léo thay đổi các phương pháp dạy học phù hợp với từng lớp.

Thứ ba, đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học theo hướng hiện đại.

Trong thời đại mới, giáo dục hiện đại hướng tới xem người học là trung tâm, tôn trọng người học, xây dựng tính chủ động sáng tạo nơi người học chính vì vậy nội dung và phương pháp dạy học phải hiện đại để đáp ứng được những yêu cầu mới của thời đại. Để đáp ứng được quá trình đổi mới nội dung và phương pháp dạy theo hướng hiện đại, Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học (2021) đã cập nhật những kiến thức mới nhất về con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Đồng thời, trong quá trình giảng dạy giảng viên tiếp tục cung cấp cho sinh viên những thông tin, kiến thức mới nhất về những nội dung như dân tộc, tôn giáo, dân chủ và nhà nước. Việc cung cấp những nội dung mới nhất, hiện đại nhất về tình hình kinh tế, chính trị trên thế giới và Việt Nam sẽ giúp sinh viên nắm bắt những kiến thức mới, nắm bắt được sự vận động của các vấn đề chính trị từ đó hình thành nơi người học khả năng phân tích, đánh giá và hành động phù hợp với hoàn cảnh mới. Về phương pháp dạy học, giảng

viên liên tục cập nhật kiến thức và áp dụng những phương pháp dạy học hiện đại vào giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học. Bên cạnh sử dụng phương pháp dạy học truyền thống giảng viên kết hợp thêm phương pháp dạy học hiện đại nhằm nâng cao tính năng động, tích cực, chủ động, sáng tạo trong học tập của người học.

Thứ tư, đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học theo hướng gắn lý luận với thực tiễn.

Gắn lý luận với thực tiễn được xem là một yêu cầu quan trọng khi dạy các môn lý luận chính trị nói chung và Chủ nghĩa xã hội khoa học nói riêng. Trong từng chương của Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học (2021), bên cạnh trình bày về lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin thì có thêm phần liên hệ thực tiễn Việt Nam như “*từ quan điểm chủ nghĩa Mác - Lênin về thời kỳ quá độ, Đảng vận dụng để đưa ra những đặc trưng về con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua tư bản chủ nghĩa ở Việt Nam*” [1, tr.104-112], “*từ quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin về chủ nghĩa xã hội Đảng đã vận dụng vào những đặc trưng chủ nghĩa xã hội ở Việt nam*” [1, tr.112-124], quan điểm chủ nghĩa Mác - Lênin về những vấn đề chính trị như dân chủ, nhà nước, tôn giáo... đã được Đảng vận dụng để đưa ra những quan điểm, chính sách giải quyết vấn đề dân chủ, nhà nước pháp quyền, tôn giáo ở Việt Nam... Điều này đã làm cho lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin gắn với thực tiễn Việt Nam. Bên cạnh đó, trong quá trình giảng dạy, giảng viên lấy ví dụ về thực tiễn xã hội, thực tiễn nghề nghiệp và sự phát triển của thực tiễn cuộc sống để đưa vào bài học. Phương pháp dạy học cũng được thay đổi phù hợp với thực tiễn tâm lý lứa tuổi của người học hiện nay. Đối tượng sinh viên hiện nay có những sự thay đổi về tâm lý, thay đổi về điều kiện học tập vì vậy phương pháp dạy học cũng cần có sự thay đổi theo hướng lấy người học làm trung tâm, kích thích sự chủ động, sáng tạo ở người học. Để thực hiện nguyên tắc gắn lý luận với thực tiễn trong dạy học chủ nghĩa xã hội khoa học, giảng viên thường sử dụng phương pháp nêu vấn đề và giải quyết vấn đề, phương pháp này buộc người học phải vận dụng những kiến thức đã học vào giải quyết những vấn đề chính trị, xã hội hiện nay; từ đó, giúp người học thấy được những kiến thức lý luận giúp giải quyết những vấn đề thực tiễn chứ không hề sáo rỗng.

3. Nâng cao năng lực của giảng viên nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy môn Chủ nghĩa xã hội khoa học

Trước những yêu cầu đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy các môn

Lý luận chính trị nói chung và Chủ nghĩa xã hội khoa học nói riêng, đòi hỏi người giảng viên phải không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ thông qua một số giải pháp sau:

Thứ nhất, giảng viên phải chuẩn bị bài giảng thật chu đáo trước khi lên lớp. Tức là giảng viên phải tự đọc, tự nghiên cứu giáo trình mới, từ đó chọn lọc những nội dung quan trọng để soạn giáo án, thiết kế nội dung bài học, thiết kế hoạt động dạy học. Đối

với việc soạn giáo án theo giáo trình mới, đây được xem là công việc khó khăn, đòi hỏi người giảng viên phải có kỹ năng và dành nhiều thời gian cho việc soạn bài giảng. Ngoài việc giảng dạy những nội dung theo giáo trình mới, giảng viên cần liên tục cập nhật những vấn đề kinh tế, chính trị trong nước và thế giới để cung cấp những kiến thức mới nhất cho người học, góp phần làm sâu sắc bài học và gắn những kiến thức lý luận với thực tiễn. Bên cạnh đó, giảng viên tham gia viết bài cho các hội thảo khoa học, tạp chí về những nội dung trong giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học (2021), từ đó nghiên cứu sâu và rộng hơn về mảng chuyên môn mà mình đảm nhận. Tổ chuyên môn thường xuyên trao đổi kinh nghiệm, giúp cán bộ ngày càng tiến bộ hơn trong giảng dạy và nghiên cứu khoa học.

Thứ hai, tiếp tục đổi mới phương pháp giảng dạy. Để giảng dạy tốt nội dung Chủ nghĩa xã hội khoa học, giảng viên cần cải tạo phương pháp dạy học truyền thống như phương pháp thuyết trình, hỏi đáp, cụ thể như chuyển từ hình thức giảng dạy theo kiểu “đọc – chép”, đọc slide, học trò nghe thụ động sang truyền tải kiến thức theo hình thức thuyết phục người nghe bằng kiến thức, bằng ngôn ngữ, dẫn chứng thực tế. Ngoài ra giảng viên cần nắm rõ kiến thức và sử dụng thành thạo những phương pháp dạy học hiện đại như phương pháp làm việc nhóm, phương pháp nêu vấn đề và giải quyết vấn đề từ đó phát huy hết năng lực chủ động, sáng tạo nơi người học. Bên cạnh đó, giảng viên có thể ứng dụng công nghệ thông tin vào dạy học như dùng powerpoint, canva... giúp bài giảng sinh động, hấp dẫn hơn, điều này không những thu hút được người học mà còn tăng khả năng thuyết phục cho bài giảng.

Thứ ba, nâng cao bản lĩnh chính trị trong dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học. Trong quá trình giảng dạy Giáo trình mới cũng như sử dụng phương pháp giảng dạy mới sẽ không tránh khỏi những bỡ ngỡ, những khó khăn nên người giảng viên phải thật vững vàng về tâm lý, quyết tâm áp dụng những quan điểm của Đảng vào trong dạy học. Vừa áp dụng vừa rút kinh nghiệm và tự điều chỉnh để hoàn thành mục tiêu đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học đạt được hiệu quả cao nhất.

III. KẾT LUẬN

Tóm lại, quan điểm đổi mới nội dung, chương trình và phương pháp giảng dạy các môn Lý luận chính trị theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn của Đảng đưa ra tại Đại hội XIII là vô cùng đúng đắn và kịp thời, đây là quan điểm mang tính chỉ đạo, góp phần nâng cao hiệu quả dạy học các học phần Lý luận chính trị nói chung và Chủ nghĩa xã hội khoa học nói riêng. Là người trong cuộc, chúng tôi đã cố gắng vận dụng quan điểm này vào trong dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học và bước đầu đã thấy được sự đón nhận tích cực từ sinh viên. Mong rằng

việc đổi mới nội dung và phương pháp dạy học môn Chủ nghĩa xã hội khoa học sẽ được thực hiện một cách đồng bộ, khoa học và đưa lại những kết quả tích cực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021). *Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [2]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập 1, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập 2, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [4]. TS. Nguyễn Văn Lượng, Ths. Hà Thị Bích Thủy (2022). Đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị đáp ứng yêu cầu của tình hình mới, *Tạp chí của Ban Tuyên giáo Trung ương*, <https://tuyengiao.vn/dua-nghi-quyet-cua-dang-vao-cuoc-song/doi-moi-phuong-phap-giang-day-ly-luan-chinh-tri-dap-ung-yeu-cau-cua-tinh-hinh-moi-142077>.

APPLYING THE PERSPECTIVES OF THE 13TH NATIONAL CONGRESS OF THE COMMUNIST PARTY OF VIETNAM (2021) TO INNOVATE THE CONTENT AND TEACHING METHODS OF SCIENTIFIC SOCIALISM

Dao Thi Vinh

University of Sciences, Hue University

Email: daothivinh0209@gmail.com

ABSTRACT

This report summarizes the application of insights from the 13th National Congress of the Communist Party (2021) to innovate the content and methods employed in teaching political theory disciplines. It embraces a scientific, contemporary, and inventive approach that bridges theory and practice. The article focuses on delineating the requisitements for innovating the content and pedagogical strategies in the study of scientific socialism. Subsequently, it proposes solutions to enhance the proficiency of educators in meeting these demands for innovation in the realm of Scientific Socialism instruction.

Keywords: Content; Innovation; methods; scientific socialism.

Đào Thị Vinh sinh ngày 02/09/1990 tại Hà Tĩnh. Năm 2012, bà tốt nghiệp cử nhân chuyên ngành Giáo dục chính trị - quốc phòng tại Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế. Từ năm 2012, bà học cao học chuyên ngành Triết học tại Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế. Hiện nay, bà là giảng viên tại Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế.

Lĩnh vực nghiên cứu: Chủ nghĩa xã hội khoa học.